

Варивончик А.В.

старший викладач

Київського національного університету культури і мистецтв

**Традиційна народна вишивка в творчості сучасних українських
дизайнерів одягу.**

У статті аналізується малодосліджена у вітчизняній науці проблема яка уперше розглянуто значення традиційної вишивки в українському одязі ХХ ст. Згідно з джерелознавчими матеріалами висвітлено історико-культурні умови розвитку вишивки в Україні. Охарактеризовано особливості новаторства у творчості художників-модельєрів, аналізуються шляхи формування нового різновиду художньої вишивки в одязі початку ХХІ ст.

Ключові слова: український одяг, костюм, вишивка, техніки вишивання.

В статье анализируется малоисследованные в отечественной науке проблемы которые впервые рассмотрены тенденции и мотивы украинской традиционной вышивки в современной одежде. Освещены историко-культурные условия развития украинской вышивки. Охарактеризованы особенности новаторства и творчества современных художников-модельеров, анализируются пути формирования новой разновидности художественной вышивки в одежде начала ХХІ ст.

Ключевые слова: украинская одежда, костюм, вышивка, техники вышивания.

The article examines little studied in the national science issue. For the first time the tendencies and motives of the Ukrainian traditional embroidery in modern clothing were explored. In accordance with source study materials the historical and cultural prerequisites of development of Ukrainian. The features of innovations and creativity of contemporary artists, designers in this context, the ways of forming of the new variety of artistic embroidery of clothing in the beginning of ХХІ century.

Key words: Ukrainian clothing, costume, embroidery, sewing machinery.

Народний костюм як предмет наукового зацікавлення викликає увагу з боку українських вчених. Сучасні автори в дослідженнях традиційного костюма визначали шляхи історичного розвитку селянського та міського населення давньоруської доби, всебічну характеристику комплексів народного вбрання та їх компонентів які склались у наступні епохи, висвітлили їх етнорегіональні відомості. Фундаментальні дослідження традиційної української народної вишивки здійснила Т.В. Кара-Васильєва («Творці дивосвіту», 1984 р., «Полтавська народна вишивка», 1993 р., «Українська вишивка», 1993 р., «Шедеври церковного шитва (XII – XX століття)», 2000 р. та ін.), Р.В. Захарчук-Чугай («Українська народна вишивка. Західні області УРСР», 1988 р., «Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина», 2007 р.), М.Р. Селівачов («Лексикон української орнаментики» 2005 р.), М.С. Білан, Г.Г. Стельмащук («Український стрій», 2000р.), Т.А. Ніколаєва («Історія Українського костюму», 1996 р.) та ін.

У названих працях та публікаціях інших авторів на цю тему так чи інакше висвітлюються різні аспекти зв'язку українського одягу з традиціями мистецтва вишивання, проте цілісна картина використання національної вишивки у моделюванні сучасного одягу в Україні поки ще чекає на своє втілення.

Розглядаючи показ «Ukrainian Fashion Week» 2007 року, ми можемо відзначити творчість українського дизайнера Роксолани Богуцької у якої покази порівнюються з живописом на подіумі. В весняно-літній колекції Роксолана звернулась до своїх улюблених матеріалів шкіра, атлас, аксесуари. Шкіряні жакети-пальта з металевими поясами прикрашені ланцюжками та медальйонами. Жіночий силует атласного напівприталеного плаття з короткими рукавами та скорочений приталений жакет, спідниця-чотирихквітка нагадували 70-ті роки з вузькими закороченими класичними штанами і практичними прямими пальтами. Блузи з атласним блиском, спідниці з валанами та багатьма рюшами [1. 79-82].

Велике значення в одязі Р. Богуцької займають декорування та вишивка, які яскравіше за все проявилися в оздобленні блуз на рукавах у стилі вишивок гуцульських регіонів Карпат в зеленому, червоному, жовтому, коричневому кольорах. Довге прилягаюче плаття з відкритою спинкою, розширене донизу, з коротким рукавом білого кольору, прикрашена вишивкою львівського регіону чорного і червоного кольору у вигляді глухої, непрозорої, широкої орнаментальної смуги, вишитої технікою «хрестик», була розташована на полках та вздовж спідниці. Вся вишивка виконана у техніці хрест проходила вздовж до талії та підтримувалась мереживом. Доповненням ансамблю був головний убір з вишивкою попереду тієї ж кольорової гама і технікою (рис.1.).

Вишивка в техніці гладь була присутня на дублянках і шкіряних куртках з довжиною рукавів до ліктя, понизу манжети з хутра, вище яких розташована орнаментальна смуга срібними нитками. Гучним доповненням є легкий, шовковий чорний шарф з вишивкою срібного кольору у вигляді стилізованого елемента родового герба понизу (рис. 2.). Того ж крою фіолетова куртка: рукав до ліктя, понизу манжети чорного кольору, відкидний комір з застібкою по косій, прикрашеною орнаментальною смугою з елементами західних регіонів України в зелених і золотих кольорах (рис. 3.).

Наступна колекція Роксолани Богуцької присвячена темі полювання. Моделі виходили з рушниками, арбалетами та соколиним пір'ям на хутряних капелюхах. Для дизайну дублянок і курток використано мотиви гетьманського костюму. Нововведенням стало шкіряне мереживо на спідницях ручної роботи. Р. Богуцька поєднує різні фактури одного кольору та використовує багато шкіри з лаком. Вирізнялись жакети зі шкіряною плісеровкою та яворівською вишивкою на кожухах. Кульмінацією показу Роксолани Богуцької стала біла сукня нареченої, з п'яти традиційних вишивок: «хрестик», «гладь», «гладь в прикріп», «мережка», «поєднальні змережувальні шви», з V-образною горловиною, довгими вільними рукавами

на уставках яких застосовується кольоровий малюнок, а по низу – вишивка гладдю білого кольору. Деталі поєднані білим мереживом, розташованим на швах виробу. Основою є рослинний орнамент широкою смугою, яка проходить по горловині та стрічками до низу плаття V-образної форми, по центру виробу раскидано букетами елементи того ж самого малюнку: троянди синього та червоного кольорів з зеленими литтями за стилем національних жіночих блуз за мотивами вишивок українських гуцульських сорочок (рис. 4.). Такі самі зображення були притаманні блузам білого кольору до талії, з довгим рукавом реглан, зібраним на манжет, з паском, що зав'язується попереду, горловиною без коміру, оздоблену орнаментальними смугами. Вишивка рослинного орнаменту широкою смугою розмістилася попереду виробу (рис. 5.). Блузи трапецевидного силуету з заниженими плечима, що переходять в декольте на бретелях по краю плеча. В здовж рукава, донизу та посередині – вишита орнаментальна стрічка за мотивами вишивок львівського регіону, зроблена чорними, червоними, зеленими, синіми кольорами. Зверху сорочки були покриті тюлевими чохлами (рис.6; 7.). Стилізація одягу відповідала останнім тенденціям моди.

Розглядаючи показ «Ukrainian Fashion Week» 2009 року, Роксолана Богуцька застосовує багато української вишивки в сучасному вбранні, майже всі речі її показу мають національні особливості. Жіноча блуза білого кольору є імітацією стилів жіночих сорочок Західних регіонів України львівської області. Вишивка розміщується по горловині V-образної форми і довгим рукавам. По всій довжині рукавів - орнамент у вигляді рослинної смуги чорного, інколи вставками червоного кольору з додаванням бежевого мережива по краю малюнка. Ансамбль доповнюється білими вільними брюками (рис. 8). Жіночій сарафан світлого кольору, довше колін, вишивка широкою смугою розташована по краю горловини V-образної форми і талії, рослинний малюнок виконаний технікою «хрестик» в чорних кольорах з вкрапленням червоного, спідниця сарафана має розпорку, а деталі поєднуються змережувальними швами. По низу розміщується малюнок у

вигляді грон винограду, розташованих догори. Під сарафан вдягнуто чорну атласну блузу, яка природно та гармонійно поєднується з кольором вишивки сарафана (рис. 9). Жіноче приталене плаття світлого кольору з широкою спідницею та чорною підспідницею, довжина виробу за коліна, V-образна горловина та суцільнокроєний рукав оздоблені вишивкою, виконаною технікою «хрестик» в чорних кольорах з застосуванням червоного. Деталі спідниці поєднуються змережувальними швами та мереживом білого кольору, яке також розташовано по низу виробу (рис. 10). Приталені яскраві довгі літні сарафани з легкого шовку жовтого, зеленого, синього кольорів та різновидними вставками, мають відкриту горловину, широку спідницю, вишивку на верхніх частинах виробів і поясах, що спускаються на бедра. Вишивка в техніці «художня гладь» зроблена із різнокольорового бісеру (рис. 11.). Декольтоване плаття чорного кольору з сірими смугами має занижену талію та довжину нижче колін. Ліф переду оздоблений вишивками «хрестиком» по косій, яка характерна для рукавів сорочок за мотивами Західних областей України львівського регіону, виконаними білими, сірими і червоними нитками. По низу виробу світле мереживо з вставками вишивок (рис.12.). Бархатне плаття темно-фіалкового кольору: довжина додолу, горловина V-образного крою, рукав 3/4, на лінії завищеної талії вставкою розташована вишивка «хрестиком» на чорному фоні червоними, жовтими, синіми нитками. По краю всього виробу розмістилось чорне ажурне мереживо (рис. 13). Вечірнє плаття з чорного атласу довжиною до колін, з червоною підспідницею, на плечах накидка з хутра. Над лінією талії у вигляді пояса з орнаментальною вишивкою в техніці «художня гладь» квіти червоного, синього, зеленого кольорів з листям. (рис. 14). До червоного вечірнього плаття довжиною довше коліна, з V-образною горловиною, короткими рукавами «ліхтарик», додається манішка з коміром під плаття з вишивками бісером у стилі гуцульських регіонів Західно - Українських Карпат. До плаття додається невелика хутряна накидка (рис. 15). Пальта мали впізнавану форму традиційного українського вбрання. Біле пальто з

відкидним комірцем, суцільнокроєними рукавами $\frac{3}{4}$, отороченими хутром, з завищенню талією нижче якої раскидками, у формі квадратів з геометричним наповненням, розташувалась вишивка «хрестиком» в чорному кольорі. Така вишивка здавна виконувалась технікою «штапівка», що притаманна центральним регіонам України та взята з жіночих блуз (рис. 16). Жіноча шкіряна куртка-дублянка до талії вишита чорними нитками «гладдю»: на рукавах, вздовж застібки та по низу рослинний орнамент смугами в стилі національних Українських кожухів Львівського регіону (рис. 17).

На показі весна-літо 2009 року особливу увагу привернуло жіноче, довге, біле плаття в стилі «ампір», без рукавів, з натурального шовку, вишивкою рослинного орнаменту, розташованій на ліфі, та виконаній «гладдю» рожевими, фіалковими, жовтими, зеленими кольорами з застосування бісеру (рис. 18). Жіноча біла блуза з довгим рукавом в класичному стилі української сорочки Гуцульщини. Вишита орнаментальна смуга розташовується на відкидному комірці, попереду полочок до талії та на манжетах рукавів. Рослинний орнамент зроблений червоним, синім, чорним, зеленим та жовтим кольорами. Блуза має широкий, довгий пояс по краю якого легка вишивка жовтого кольору (рис. 19).

На сьогоднішній день, результати дослідження дають підстави зробити висновки про те, що українська народна традиційна вишивка та одяг є невід'ємною складовою частиною художньої культури.

Завдяки історії створіння і розвитку українського народного одягу з'явилась сучасність. Зростання впливу костюму на розвиток формоутворення і дизайн сучасного одягу є загальною тенденцією, характерною для більшості країн з розвинутою індустрією моди.

Нами встановлено, що саме елементи народного костюму та вишивки не так часто зустрічаються в колекціях сучасних дизайнерів-модельєрів України, які були представлені на показах впродовж 2002 – 2011 років, як нам цього бажалась. Попит, інтуїція, талант сучасних українських дизайнерів дозволили утворити приклади пластичних форм одягу, в яких

виразність контрастів, силуетів знаходяться в тонкій простій взаємодії з внутрішнім членуванням, лініями, конструкцією, їх розташування визначає просторову динаміку форм, її внутрішній малюнок вражає своєю красою. Але дизайнери одягу мало використовують старовинні техніки вишивок або професійні знахідки наших пращурів, мало реалізують їх ідеї у сучасній творчості.

1.Этох Н. Галерея будущего / Нэнси Этох // Зеркало моды. - 2007. - № 7. - С. 79-82.; 2. Варивончик А. В. Використання української народної та художньої вишивки дизайнерами-модельєрами сучасної вітчизняної моди [Електронний ресурс] / А. В. Варивончик // Назва з титул. екрану. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1570/62/>; 3. Все об истории вышивки [Электронный ресурс] // Назва з титул. екрану. – Режим доступу:

рис.1.

рис.2.

рис.3.

рис.4.

рис. 5.

рис. 6.

рис 7.

Етнічні мотиви в дизайні сучасного одягу показ Роксолани Богуцької весна-літо 2007.

рис.8.

рис.9.

рис.10.

рис.11.

рис.12.

рис.13.

рис.14.

рис.15.

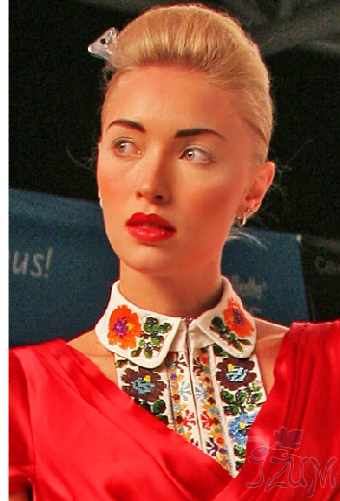

рис.16.

рис.17.

рис.18.

рис. 19.

Етнічні мотиви в дизайні сучасного одягу Роксолана Богуцька
весна-літо 2009 рік.